

KLAGANDE

Försäkringskassan

MOTPART

[REDACTED]

Vårdnadshavare:

[REDACTED] och [REDACTED]

Trollbäcksvägen 8 B

135 50 Tyresö

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 30 april 2015 i mål nr 29436-14, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten avslår överklagandet.
2. Kammarrätten fastställer förvaltningsrättens sekretessförordnande och förordnar med stöd av 43 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att sekretessbestämmelsen i 28 kap. 1 § samma lag ska fortsätta att vara tillämplig på de uppgifter om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden som förebringats vid kammarrättens muntliga förhandling inom stängda dörrar och som inte tagits in i denna dom.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer kassans beslut den 27 oktober 2014. Till stöd för sin talan anför kassan i huvudsak följande. Utredningen i målet ger inte stöd för att [REDACTED] ([REDACTED]) har grundläggande behov som uppgår till i genomsnitt 20 timmar per vecka.

Kommunicering utgör ett grundläggande behov när det finns behov av hjälp av en tredje person för att kommunikation med andra över huvud taget ska vara möjlig. Även icke verbal kommunikation beaktas vid denna bedömning. Av kassans journalanteckning från samtalet med [REDACTED] resursperson på förskolan framgår att [REDACTED] har sitt sätt att kommunicera. Han använder ibland tecken och kommunicerar mycket genom att peka och ta med handen. I läkarutlåtandet av den 17 december 2013 anges att han kommunicerar en del med sina närmaste och för honom väl kända personer. Utredningen ger inte stöd för att han, utöver den av kassan beräknade tiden om två timmar per vecka, har ett omfattande behov av hjälp med kommunikering med personer han inte känner. Det är inte heller visat att han, vilket förvaltningsrätten dock ansett, har sådana svårigheter att förmedla sig vid lek och umgänge med personer som han känner att ytterligare tid ska beaktas för hjälp med kommunikering som grundläggande behov.

Luftning är inte, vilket förvaltningsrätten ansett, ett grundläggande behov utan en sorts tillsyn som faller under övriga behov. Luftningen är inte en del av momentet personlig hygien eftersom det momentet avbryts när luftningen inleds. [REDACTED] behöver kanske en vuxen person till sin hjälp under luftningen. Den vuxna personen behöver dock inte ha ingående kunskap om [REDACTED] utan det räcker med att ha kunskap om honom. [REDACTED] har förmåga att leka och det är möjligt att kommunicera med honom. Det är inte visat att han under luftningen är i behov av tillsyn som endast kan utövas av en person med ingående kunskap om honom och hans funktionshinder. För det

fall kammarrätten skulle anse att luftning är ett grundläggande behov finns det moderna blöjor som inte orsakar läckage eller andra besvär.

Den av kassan beräknade tiden om tre timmar och 30 minuter per vecka tillgodoser väl ■■■■■ behov av praktisk hjälp med *av- och påklädning*. Av kassans journalanteckning från samtalet med ■■■■■ resursperson på förskolan framkommer att han ibland drar på sig kläderna, att det ibland går trögt och att man får hjälpa honom. Det framkommer inte av utredningen att han har fysiska hinder som medför att han inte kan hjälpa till med av- och påklädning. Det finns därför inte skäl att, såsom förvaltningsrätten har gjort, beräkna ytterligare en timme för detta behov.

■■■■■ har, såsom förvaltningsrätten funnit, inte medicinska besvär som förekommer med sådan frekvens att han på grund därav behöver *aktiv tillsyn av övervakande karaktär*. Till skillnad från förvaltningsrätten anser dock kassan att han inte heller i övrigt har behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Det medicinska underlaget ger inte stöd för att de som hjälper ■■■■■ behöver ha ingående kunskaper om honom och hans funktionshinder. Han har förmåga att kommunicera och han kan leka med andra barn. Det finns därför inte stöd för att hans behov av tillsyn är sådan aktiv tillsyn av övervakande karaktär som krävs för att det ska ses som ett grundläggande behov. Det behov av tillsyn som han har kan tillgodoses av en vuxen person som har kunskap om honom och hans funktionsnedsättning. För barn i ■■■■■ ålder finns det normalt sett ett visst tillsynsansvar hos föräldrarna.

Vid bedömningen av om ■■■■■ grundläggande behov överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka ska den tid som han vistas i förskola/skola beaktas, vilket kassan inte har gjort i den beräkning som ligger till grund för kassans beslut.

██████████ anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Han har grundläggande behov som i genomsnitt överstiger 20 timmar per vecka.

Den tid som förvaltningsrätten beräknat för hjälp med *kommunikation* är visserligen i enlighet med praxis. Tidsåtgången för kommunikation bör dock bestämmas till i vart fall sju timmar per vecka, även om han egentligen har ett mycket större behov. Han kan t.ex. inte ta in information i samband med en leksituation. Någon annan måste förklara för dem han möter vad han menar samt förklara situationen för honom och hjälpa honom att vara med i leken. Hans mormor som träffar honom ofta förstår vad han vill bara när han vill ha glass. Även hans föräldrar har mycket svårt att förstå honom.

Luftningen har ett hygieniskt syfte. Detta syfte ointetgörs om inte avledande åtgärder utförs. Vid luftningen behöver han hindras från att riva i de sår han har och som annars täcks av blöja. Vid luftningen krävs lätt fasthållning och avledning, vilket innebär att det är fråga om ett fysiskt nära behov och inte en fråga om tillsyn. Utan dessa åtgärder skulle han riva i såren, skada sig själv och sprida bakterierna till andra delar av kroppen. Enbart den omständigheten att behovet tillgodoses på annat sätt än genom handgripliga åtgärder på den kroppsdel där luftning behövs innebär inte att det inte är fråga om ett grundläggande behov. Luftning krävs vid varje blöjbyte, i genomsnitt sju minuter per gång. Hans tarmproblematik gör att han har ett särskilt behov av luftning.

Vid *av- och påklädning* är han behjälplig på så sätt att han t.ex. kan sträcka ut en arm eller ett ben och kan dra upp byxorna lite till när de nästan är på. Även om han kan hjälpa till i denna begränsade omfattning så gör han det inte alltid och han inser inte att det är det som förväntas av honom. Han har därför ett stort behov av handgriplig hjälp och hjälpbehovet omfattar hela momentet av- och påklädning. Vidare har tid för av- och påklädning av pyjamas inte beaktats.

Som förvaltningsrätten har funnit har han behov av *aktiv tillsyn av övervakande karaktär*. Han har ett självskadande och utåtagerande beteende samt stora kommunikationssvårigheter.

Till styrkande av sina hjälpbehov ger [REDACTED] bl.a. in ett intyg från en logoped och ett reviderat läkarutlåtande i vilket tillägg gjorts bl.a. beträffande behovet av luftning.

Kammarrätten har den 25 januari 2016 hållit muntlig förhandling i målet inom stängda dörrar.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Enligt 51 kap. 2 och 3 §§ socialförsäkringsbalken kan en försäkrad som omfattas av personkretsen enligt 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § LSS förutsatt att behovet av assistans i genomsnitt överstiger 20 timmar i veckan.

Det är ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen enligt 1 § LSS.

Frågan i målet är om [REDACTED] vid tidpunkten för kassans omprövningsbeslut, hade behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka och därmed var berättigad till assistansersättning.

Som grundläggande behov räknas enligt 9 a § LSS hjälp med personlig hygien, måltider, av- och påklädning, kommunikering med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade.

Enligt RÅ 2009 ref. 57 bör det, vid tolkningen av vad som är att anse som hjälp med grundläggande behov, vara fråga om hjälp eller stöd av mycket

privat karaktär och situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur, i regel av mycket personligt slag. Det som främst åsyftas är sådana hjälpbehov som uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten där den funktionshindrade måste anses ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge sådan hjälp och hur den ska ges. Det är inte all hjälp med t.ex. måltider eller påklädning som kan anses vara av detta kvalificerade slag.

Till de grundläggande behoven hör att kunna kommunicera med andra och att därmed kunna skapa och upprätthålla sociala kontakter. Ett sådant grundläggande behov av kommunikering kan föreligga om det krävs kunskap om den funktionshindrade samt dennes funktionshinder och kommunikationssätt för att kunna förstå vad den funktionshindrade vill säga och för att hjälpa honom att uppfatta budskap som andra vill förmedla (RÅ 2000 ref. 11 och RÅ 2010 ref. 17).

Vidare framgår bl.a. av RÅ 2009 ref. 57 att aktiverings- och motivationsinsatser av olika slag normalt inte räknas till de grundläggande behoven. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om det är fråga om att den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd, behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktär av övervakning. Påminnelser, praktiska instruktioner och liknande kan inte räknas till sådan kvalificerad tillsyn.

Vad gäller aktiv tillsyn av övervakningskaraktär, dvs. en tillsyn som innefattar ofta förekommande aktiva insatser t.ex. i form av ingripanden för att förhindra att personen skadar sig själv eller andra, kan falla inom ramen för personens grundläggande behov om det krävs ingående kunskaper om personen i fråga för att kunna utöva denna aktiva tillsyn. Av RÅ 1997 ref. 23 I framgår bl.a. att en persons svårigheter att kommunicera utgör en faktor att beakta vid bedömningen av om ett behov av aktiv tillsyn kräver ingående kunskaper om personen i fråga.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Av utredningen i målet framgår det att [REDACTED] vid *kommunikation* använder sig av ett femtontal ord. Han kommunicerar i övrigt genom tecken, beröring och genom att peka. I likhet med förvaltningsrätten finner kammarrätten att [REDACTED] har ett behov av hjälp med kommunikation inte bara i förhållande till personer han inte känner, utan även vid lek och umgänge med personer han träffat tidigare. Förvaltningsrätten har ansett att tiden för hjälp med kommunikation som grundläggande behov skäligen uppgår till tre timmar och 30 minuter, vilket är en och en halv timme mer än vad Försäkringskassan har beräknat hans grundläggande behov av hjälp med kommunikation till. Kammarrätten finner inte skäl att göra någon annan bedömning än förvaltningsrätten i denna del.

Av det medicinska underlaget i målet framgår att [REDACTED] till följd av sin svårt störda tarmfunktion bl.a. får vätskande sår i huden i stjärten som ger sveda, smärta och en impuls till att riva sig, vilket medför infektionsrisk och risk för förvärrad sårbildning. Vidare framgår att utslag och sår uppträder varje vecka och att dessa kan behöva flera dagars behandlingsrutiner för läkning. Han har därför ordinerats rigorösa rutiner med bland annat lokalbehandling och *luftning* vid minsta irritation.

Det medicinska underlaget visar enligt kammarrättens mening att [REDACTED] har ett behov av luftning, dvs. att stundtals vara utan blöja och kläder på underkroppen, för att undvika att sår uppkommer och för att ge de sår som ändå uppkommer en chans att läka. Försäkringskassan har enligt kammarrättens mening inte gjort sannolikt att luftningsbehovet skulle kunna undvikas med hjälp av ”moderna blöjor”.

Mot bakgrund av vad som framkommit om [REDACTED] kommunikationssvårigheter och att han är ett aktivt barn med en intellektuell funk-

tionsnedsättning finner kammarrätten inte skäl att ifrågasätta hans uppgifter om att det, för att luftning ska kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt, krävs avledning och handgripliga åtgärder i form av lättare fasthållning för att hindra honom från att riva i såren och från att överföra bakterier till resten av kroppen. Luftningen innehåller således moment som kräver fysisk närhet i en situation som får anses vara av mycket privat karaktär. Till den del luftningsmomentet innebär avledning anser kammarrätten, med hänsyn till [REDACTED] funktionsnedsättning, kommunikationssätt och kommunikationssvårigheter, att det är att betrakta som aktiv tillsyn av närmast övervakande karaktär som inte bara kräver kunskap om, utan ingående kunskap om honom för att kunna utövas på ett tillfredsställande sätt. Mot bakgrund härav och att luftningen har ett så nära samband med den direkta skötseln av [REDACTED] personliga hygien bör luftningen, enligt kammarrättens mening, ses som en del av hans grundläggande behov av hjälp med att sköta sin personliga hygien.

Vad gäller tidsomfattningen för luftningen har [REDACTED] gjort gällande att luftning sker vid varje blöjbyte, minst sju gånger om dagen, och uppgår till i genomsnitt sju minuter per gång. Det är naturligtvis svårt att göra en exakt beräkning av hur lång tid som krävs för luftning. Kammarrätten uppskattar dock att skälig tidsåtgång för luftning i vart fall inte understiger 15 minuter per dygn, dvs. en timme och 45 minuter i genomsnitt per vecka.

[REDACTED] har anfört att han endast i ytterst begränsad omfattning kan vara behjälplig vid *av- och påklädning*. Vad han anfört är dock svårt att förena med uppgiften i den av Försäkringskassan åberopade journalanteckningen över ett samtal med [REDACTED] resursperson på förskolan. Av journalanteckningen framgår att [REDACTED] ibland drar på sig kläderna och att det ibland går väldigt trögt samt att man då får jobba extra mycket med honom och hjälpa honom att klä på sig. Mot denna bakgrund finner kammarrätten, till skillnad från förvaltningsrätten, att den

tid som Försäkringskassan har beräknat för på- och avklädning, dvs. tre timmar och 30 minuter, tillgodoser [REDACTED] grundläggande behov av hjälp med av- och påklädning. I den tiden ingår hjälp med på- och avklädning av pyjamas.

Vad sedan gäller frågan om [REDACTED] har behov av *aktiv tillsyn av övervakande karaktär* som förutsätter ingående kunskaper om honom, hans funktionsnedsättning och kommunikationssätt gör kammarrätten följande bedömning. Kammarrätten ifrågasätter inte att [REDACTED] är i behov av tillsyn av någon vuxen som har kunskap om hans funktionsnedsättning under större delen av den tid han inte är i förskolan. Det har dock inte gjorts sannolikt att han har ett självskadebeteende eller att han annars har ett sådant beteende som gör att tillsynen bara kan utföras av någon med ingående kunskaper om honom. Det förhållandet att han har stora kommunikationssvårigheter förändrar inte denna bedömning. Kammarrätten bedömer därför att [REDACTED] behov av tillsyn inte är att betrakta som ett grundläggande behov.

I övrigt har inte framkommit skäl att göra några andra bedömningar av tidsåtgången i sig för [REDACTED] grundläggande behov.

Sammanfattningsvis finner kammarrätten således att [REDACTED] vid tidpunkten för Försäkringskassans beslut, har haft behov av personlig assistans för sina grundläggande behov på grund av luftning och kommunikering med personer han redan känner.

Vid den *sammantagna bedömningen* av [REDACTED] grundläggande behov anser kammarrätten dock att hänsyn ska tas till den tid han vistas i förskolan/skolan. Av utredningen i målet framgår inte annat än att han under nio månader av året inte var i förskolan mer än i genomsnitt fyra dagar per månad eftersom han var sjuk mycket. Han orkade inte heller alltid

vara där hela dagarna de dagar han var där. Sedan han börjat skolan, vilket är oklart när det skedde, har han haft en frånvaro om minst 50 procent.

Sammantaget med övriga av Försäkringskassan godtagna grundläggande behov om 17 timmar 25 minuter per vecka och med hänsyn tagen till att [REDACTED] vistas en del i förskola/skola bedömer kammarrätten att [REDACTED] behov av personlig assistans överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka. Han har följaktligen rätt till assistansersättning. Målet ska därför överlämnas till Försäkringskassan för att kassan ska utreda närmare i vilken omfattning assistansersättning ska lämnas.

Överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Annica Lindblom
kammarrättsråd
ordförande

Astrid Eke
kammarrättsråd
referent

Sabina Kronholm
tf. kammarrättsassessor

Anna Carlson
föredragande

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att han ska förklaras berättigad till assistansersättning och att målet återförvisas till Försäkringskassan för bedömning av ersättningens storlek. Till stöd för sin talan anför han bl.a. följande. Hjälp-tidsåtgången för grundläggande behov överstiger 20 timmar per vecka.

Försäkringskassan har räknat fel när myndigheten inte fullt ut beaktat att det varje dag är fråga om ytterligare minst en fullständig av- och påklädning, inte endast en delvis sådan. Felräkningen innebär att det ska läggas på en timme och tio minuter per vecka med den tidsåtgång Försäkringskassan beräknar för på- och avklädning, eller 3,5 timmar med yrkad tidsåtgång. Försäkringskassan har vidare inte räknat med ombyte till pyjamas, vilket innebär en ytterligare på- och avklädning med samma tidsåtgång. Myndigheten har inte räknat med färd till far- och morföräldrar på helgerna, samt till kyrkan på söndagar och tisdagar vilket medför ytterligare ombyten för varje sådant tillfälle. Varje dag han kommer hem från skolan krävs ett ombyte, han spiller, smutsar ner sig och kan riva sönder sina kläder. Han har omfattande kommunikationskrävande aktiviteter, inte minst i samband med lek med andra barn två timmar per dag utanför skoltid. Till följd härav behöver han kommunikationshjälp. Det ingår inte i föräldraansvaret för en sjuåring att vara handgripligen involverad i barnets lek med jämnåriga barn. Att de han träffar känner honom betyder inte att de förstår vad de ord han använder betyder. Han kan inte göra sig förstådd, förstå andra och leka utan hjälp med kommunikation. En schablonuppskattning av hjälpbehov för kommunikation för ██████ ålder är 3,5 timmar per vecka, det ska därför läggas till ytterligare 1,5 timme per vecka. Antalet toalettbesök och blöjbyten som beaktats stämmer i och för sig om han är i skolan men eftersom han har 50 % frånvaro i skolan är det betydligt fler. Blöjbyten tar

i regel mycket längre tid än vad som beräknats. Försäkringskassan har utgått från en optimal dag vilket är mycket ovanligt. I samband med blöjbyte krävs också luftning vilket hör till den personliga hygien. Hans vårdnadshavare måste då säkerställa luftningen genom avledning och handgripliga insatser.

Försäkringskassan har inte tagit hänsyn till att hans frekventa sjukperioder innebär att den genomsnittliga tidsåtgången för att tillgodose hans grundläggande behov är betydligt större än då han inte är sjuk. Han är sjuk september till maj, han är då i skolan 3 till 5 dagar per månad. Han har problem med luftvägar som slås ut på grund av slembildning. Han behöver då hjälp dygnet runt med att andas och har sedan svåra återhämtningsperioder. Han har även tarmproblem och de två sjukdomarna samverkar.

Försäkringskassan bestrider yrkandena och anför bl.a. följande.

Försäkringskassan har inte tagit hänsyn till den tid ■■■ är på förskolan. Förskolan är då huvudman och den tiden ska inte räknas in i de grundläggande behoven. ■■■ har förmåga att ta av och på vissa kläder. Det är bara de intima kläderna som är ett grundläggande behov. Tio minuter är en genomsnittsberäkning, inte för varje specifikt tillfälle. Ett kommuniceringsbehov uppstår bara när man vill kommunicera. ■■■ förstår vissa ord och kan viss teckenkommunikation. Han kommunicerar mycket genom att visa, peka samt ta med handen. Han kan kommunicera en del med närstående och personer han känner. Han träffar regelbundet sin farmor och andra han känner. I lekparken träffar man ofta andra barn som han känner. Behovet av hjälp med kommunikation är därför inte större än normalt. Luftning utgör inte ett grundläggande behov utan är en sorts tillsyn som faller under andra behov, bl.a. då den inte kräver några aktiva insatser.

Förvaltningsrätten har den 16 april 2015 inom stängda dörrar hållit muntlig förhandling i vårdnadshavarna [REDACTED] och [REDACTED] närvaro.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

[REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 1 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Frågan i målet är om han har rätt till assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken (SFB).

En försäkrad som omfattas av 1 § LSS kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning. En förutsättning för rätt till assistansersättning är enligt 51 kap. 3 § SFB att den funktionshindrade har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka.

Med personlig assistans avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sina grundläggande behov. Som hjälp med grundläggande behov räknas hjälp med personlig hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (se 9 a § LSS). I anslutning till de hjälpsituationer som ingår i de grundläggande behoven kan det finnas andra personliga behov av hjälp, t.ex. hjälp med att laga eller servera mat eller hjälp med att ta fram och välja ut kläder. Dessa moment kan vara andra personliga hjälpbehov i den dagliga livsföringen men ingår inte i beräkningen av de grundläggande behoven. Vårdnadshavare till barn med funktionshinder har, liksom andra vårdnadshavare, ansvar enligt föräldrabalken för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. Vårdnadshavaren ska också se till att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och andra omständigheter. Vid bedömningen av ett barns rätt

till personlig assistans och omfattningen av insatsen ska endast sådana hjälpbehov som går utöver vad som är normalt för ett barn i samma ålder läggas till grund för bedömningen av ett barns behov av personlig assistans. Föräldrarnas ansvar för ett barns omvårdnad är därmed mer omfattande ju yngre barnet är.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten finner liksom Försäkringskassan att [REDACTED] behov av hjälp med av- och påklädning, utifrån beskrivningen av hans motoriska funktionsnedsättning, inte till hela sin omfattning kan anses utgöra ett grundläggande behov. Utifrån vad som framkommit vid den muntliga förhandlingen får det dock anses klarlagt att han behöver sådan hjälp vid flera tillfällen än vad Försäkringskassan räknat med. Tiden för detta kan skäligen uppskattas till en timme per vecka utöver den tid Försäkringskassan beaktat.

[REDACTED] har vidare ett grundläggande behov av hjälp med kommunikation. Försäkringskassan har för detta hjälpbehov beräknat två timmar per vecka. Det framgår av utredningen att [REDACTED] behov av hjälp med kommunikation är omfattande och medför att den som ger assistans behöver ingående kunskap om honom och hans sätt att kommunicera. Försäkringskassan har anfört att detta behov endast uppstår i förhållande till personer han inte känner. Förvaltningsrätten bedömer emellertid att [REDACTED] har sådana svårigheter att förmedla och ta emot budskap att han behöver hjälp även vid lek och umgänge med personer han träffat tidigare. Den tid som yrkats i målet för detta hjälpbehov, tre timmar och 30 minuter per vecka, får anses skälig.

Förvaltningsrätten finner vidare mot bakgrund av vad som uppgetts vid den muntliga förhandlingen att [REDACTED] behov av luftning vid

blöjbyte är av sådan karaktär att det är hänförligt till personlig hygien och grundläggande behov. I detta avseende kan det inte anses föreligga ett föräldraansvar för ett barn i motsvarande ålder utan funktionshinder. Den tid som är nödvändig för detta moment ska därför beaktas som grundläggande behov.

██████████ har anfört att hans behov av tillsyn är av sådan art att det utgör ett grundläggande behov, dels av medicinska skäl och dels för att han utsätter sig själv för risker. Av utredningen framgår bl.a. att han har epilepsi, att han drabbas av andningsuppehåll på grund av problem med luftvägarna samt att han är rymningsbenägen och omedveten om risker. Det är inte visat att epilepsianfall förekommer med sådan frekvens och intensitet att han av den anledningen kan anses ha ett behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Förvaltningsrätten bedömer emellertid att ██████████ med hänsyn till sina stora kommunikationssvårigheter, har ett visst behov av aktiv tillsyn som förutsätter ingående kunskaper om hans funktionshinder och kommunikationssätt (jfr RÅ 1997 ref. 23 I och RÅ 2010 ref. 17). I viss utsträckning får ett föräldraansvar anses föreligga beträffande tillsyn för en sjuåring. Förvaltningsrätten anser dock att det är klarlagt att ██████████ tillsynsbehov går utöver vad som är normalt för ett barn i samma ålder utan funktionshinder.

Utöver vad som nu anförts anser förvaltningsrätten att det saknas skäl att frånga Försäkringskassans beräkning av tidsåtgången för de moment som legat till grund för beslutet om assistansersättning. Försäkringskassan har bedömt att ██████████ behov av personlig assistans för de grundläggande behoven uppgår till totalt 17,25 timmar per vecka. Sammantaget finner förvaltningsrätten därmed att ██████████ behov av hjälp med de grundläggande behoven väl överstiger 20 timmar per vecka. Han har följaktligen rätt till assistansersättning. Vid detta förhållande kan han även ha rätt till assistansersättning för andra personliga

behov. Det ankommer på Försäkringskassan att närmare utreda i vilken omfattning assistansersättning ska lämnas. Målet ska därför överlämnas till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (DV 3104/1A).

Madeleine Benndorf
f.d. rådman

I avgörandet har nämndemännen Camilla Ek, Anders Nordlund och Yvonne Riddervik deltagit

Förvaltningsrättsnotarien Kim Elofsson har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.